

SLOVENSKI

POROČEVALEC

INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE

LETO V. - ST. 17.

5 JULIJA 1944.

CENA 2 LIRI.

SLOVANSKA BRATA IN NAŠA BORBA Z NEMŠKIMI OSVAJALCI

V veličastni borbi naprednih narodov sveta za človečanske pravice do la velikih duhov na novo oživljajo in pridobivajo na pomenu.

Še nikdar nismo poslušali Prešernove zdravljice s takim razumevanjem kot danes, ko sami ustvarjamo njeno slovensko in človečansko vsebino. Še nikdar nismo praznovali Cirila in Metoda s takim navdušenjem kot danes, ko zmagovito dokončujemo borbo slovanstva z nemštvom, ki sta ji onadva na kulturnem torišču postavljala temelje.

Tisoč let sta bila slovanska apostola simbol borbe z nemškim nasiljem, krutostjo, zvitostjo in verolomnostjo. Njuno delo danes tik pred mogočnim razcvetom slovanskih narodov žanje končne sadove. Posvečeno je s krvjo milijonov naših borcev, ki trohne od Tista do pregov Volge v svet slovanski zemlji, na katero ne bo nikdar več stopil tujec.

Delo Cirila in Metoda pada v dobo, ko so si Slovani na vzhodu Nemčije skušali ustanoviti lastno državo, pa so v neenaki borbi podlegli. To je doba, ko so Nemci prvič z veliko silo, z zvižajo, s podkupovanjem slovenske reakcije in izrabljanjem vere v osvojske namene hoteli zbrisati slovanska ljudstva s sveta.

Do Cirila in Metoda Slovani nismo imeli svoje abecede in knjige. Ciril in Metod, po rodu Grka iz Soluna, sta ustvarila slovanskim jezikom prilagojeno abecedo ter prevedla za bogoslužje potrebne knjige v makedonsko narečje, ki je bilo razumljivo tudi drugim Slovanom. Moravski knez Ratislav, ki je poskušal postaviti trdne temelje samostojni državi, ju je poklical na svoj dvotr, da bi ustanovila slovansko bogoslužje in moravsko tudi v verskem oziru osamosvojila od Nemcev. Do tedaj so po slovanskih deželah širili vero z ognjem in mečem nemški duhovniki v ljudstvu nerazumljive nemškem jeziku.

Velika zasluga slovanskih apostolov je v tem, da sta hotela zgraditi slovanskim ljudstvom v njihovem jeziku nemški enakovredno kulturo, da sta dvignila prapor svobodnega razvoja slovanskih ljudstev in z delo na kulturnem torišču mogočno podprla napore tedanjih slovanskih knezov Ratislava in Kocelja za politično osamosvojitve.

V dobi Cirila in Metoda vidimo v slovanskih državah tudi začetek ti stega zla, ki je borbo slovanskih narodov spremljal do današnjega dne. Ko so se pričeli Nemški napadi na Moravsko se je Ratislavov nečak Svetopolk zvezal z osvajalcem in omogočil poraz domovine. Svetopolk, simbol slovenske re

akcije se je zaradi trenutnih osebnih koristi gvezal z nemštvom in pomagal uničiti veliki politični napor Ciri-^{la} in Metoda. Prav tako kot današnja je ^{današnja} slovenska reakcija sodelovala z okupatorjem pri izrabljanju vere v protinarodne namene. Sveto polk je na nemško zahtevo namesto Metoda predlagal za moravskega škofa - Wichinga, zaupnika nemške države, ki je Metodove učence izgnal iz Moravske in na tem delu slovenske zemlje uničil Metodove kulturne napore.

Ta reakcija se vleče kot črna nit skozi ves zgodovinski razvoj Slovanov. Danes pada borečim se narodom v hrbet v obliki poljskega Nikolajev-
zika, slovaškega Tuke, češkega Hache, srbskega Medića, hrvatskega Pavelića in slovenskega Rupnika. Le tista slovenska država, ki je pravočasno uničila svojo reakcijo - Sovjetska Zveza - je bila zmožna razviti vse svoje sile in zmagovito povesti slovenske narode v zadnji, odločilni boj z nemškimi osvajalci.

Slovanstvo zmaguje. Nemški kolos, tisočletni dedni sovražnik slovanstva bo kmalu na tleh. Ni več daleč dan, ko bo s pomočjo zaveznikom nemške mu osvajaalnemu zmagu odrezana glava, ko se bodo po slovanskem svetu prvič v zgodovini razvetele močne politične tvorbe in omogočile širok razmah slovanski kulturi, katere temelje sta soustvarjala Ciril in Metod. Plevel slovanskih narodov - Svetopolkovi nasledniki - pa bodo iztrebljani s svojimi nemškimi gospodarji vred.

Tisoč let je trajala borba za izpolnitev dediščine Cirila in Metoda tisoč let smo se Slovani uporno, neumorno rvali z zahrbtnim, zločinskim - pangermanstvom. Že se svita dan, ko bo zmagoslavna ustala slovenska pravica, prvič v zgodovini oprta na slovansko moč.

Doslej smo Slovenci črpali iz dela Cirila in Metoda samo navdih za kulturno in prosvetno delo. Danes se ju spominjamo v znamenju oborožene - borbe za našo politično samostojnost, v kateri se bosta tudi naša kultura in prosveta prvič resnično razmahnila. Nismo več samo kulturen, smo tudi ju naši narod, in spomin na delo, ki sta ga začela slovenska brata, nas še bo lj podžigala na končni obračun z nemškim osvajalcem.

Marija Vilfan.

ČRNI TEDEN ZA HITLERJA

Rdeča Armada je prekosila sama sebe.

Dne 24. junija 1944. je šlo v svet Stalinovo povelje, da so čete I. Bel-
tiške I. II. in III. beloruske fronte pričele z ofenzivo na 400 km dolgi fronti. Komaj 6 dni je poteklo od tega in vsakodnevno večkratno grmenje to pov v Moskvi naznanja sovjetskemu ljudstvu in vsemu svetu, da se rdeče za-
stave zopet vijejo v Vitebsku, Orši, Mogilevu, Žlobinu, Bobrujsku in v tiso-
čih drugih krajih Beli Rusiji. Enote Rdeče Armade pa so že daleč naprej -
na zapadu in se bližajo Minsku, Vratom, ki vodijo v Königsberg, Varšavo in Berlin.

Vitebsk, Orša in Mogilev so bile dve leti utrjevane trdnjave, ki jih je še letos nemški general Dittmar imenoval "nezavzeti ključ k nemškemu vzhodnomorskemu prostoru". Ta ključ je sedaj v sovjetskih rokah in Dittmarjeva napoved se bo dobesedno izpolnila.

Neki ruski general označuje ta poraz in divji beg nemških divizij - v Beli Rusiji kot največji poraz v zgodovini vojske. Nemec je na Berezini ki so jo sovjetske čete že doslej, dolotela usoda Napoleona. Pri Vitebsku je bilo v 40 urah uničenih 5 nemških divizij, nadaljnjih pet je zmel gene-
ral Rokosovski pri Bobrujsku. V oči pada ogromno število ujetnikov.

Cherbourg: polotok očiščen.

Po treh tednih uspešnih bojov v Franciji so amerikanske čete zavze-
lele važno pristaniško mesto Cherbourg.

Pri Caenu se vrše hude tankovske bitke. Čim pada Caen, pravijo london-
ski komentatorji, bodo bolj odprta vrata v notranjost Francije in proti naj-
večjemu francoskemu pristanišču Le Havre. V Franciji je doslej samo en ar-
madni zbor invazijskih čet. Ogromna sila še čaka na Britanskih otokih in
general Montgomery bo v kratkem pokazal Nemcem vso moč zavezniškega bloka.

V Italiji proti Livornu in Sieni

V ameriške armade nezdružno prodira ob zapadni obali in se bliža
Livornu. Severno od Trasimenskega jezera lomi srditejši odpor Nemcev in se
odločno pomika proti Sieni. Na jadranski obali ima VIII. angleška armada
najtežji teren in najbolj žilavo obrambo Nemcev. Toda tudi ti se Nemci sa-
mo unikajo.

FINSKO ČAKA KATASTROFA.

Še nedavno je finska vladajoča klika poskušala dajati izraza razbu-
rjenju, kadar so jo imenovali hlapca fašistične Nemčije. Finski "demokrati"
so poskušali dokazovati da vojskuje Finska svojo vojno neodvisno od Hitle-
rja in različno od njega. Zdaj so padle krinke z obraza finskih vladajočih
tolp. Soglasje med finsko vlado in Ribentropom, ki se je z njo pogajal v
Helsinkih, je prišlo do izraza v komunikeju, ki pripoveduje o popolnem razu-
mevanju v vseh točkah. Kakor javljajo iz Stockholma, so nemške čete že vko-
rakale v Helsinki in je to rezultat pogajanj. Na ta način so finski hitle-
rjevi hlapci popolnoma stopili v njegovo službo. Značilno je priznanje fin-
skega lista "Suomi sosialdemokrater", da je finska proti svoji volji zašla
v vojno. Da, vladajoči finski krogi so šli v vojni proti volji naroda. Kako
se bo končala ta avantura, ni nobenega dvoma. Finsko čaka katastrofa in
popolno uničenje kakor njene berlinske gospodarje. Nemci ne morejo, več po-
magati svojim finskim podreptnikom. Pri Vitebsku so pokazali, kako malo mož-
nosti imajo pomagati Finski. V najboljšem primeru bodo gestapovci branili i
vladno kliko pred razburjenim prebivalstvom, ki se ga končno veljavno pro-
dali Hitlerjevi Nemčiji.

POLJSKA REAKCIJA - ZVEST UČENEC GÖBELSA.

"Izvestja", z dne 29. junija pišejo;

Ves svet z napeto pozornostjo in občudovanjem spremlja zmage prodira-
jočih sovjetskih čet. Nezačudljivi pa so s tem prodiranjem krogi okrog emi-
grantske poljske vlade v Londonu. Dne 24. junija je podtalni radio "Swit",
ki predstavlja politiko emigrantske poljske vlade, odkrito pokazal, da je
zvest učenec Göbelsa. Povedal je, da ima danes nemška vojska še mnogo svobo-
de manevriranja, in dalje ugotovi, da se vršijo vojne operacije na nezados-
tni količini front, pravsem pa, da se čuti neaktivnost na vzhodni fronti.
Poljski pani izza Zaglobe se v svoji nezadovoljnosti pritožujejo nad neza-
dostno aktivnostjo Rdeče Armade. Zares prizor, vreden bogov.

ZDA PRIPRAVLJAJO PREDSEDNIŠKE VOLITVE.

Dne 26. junija je bil v Chicagu shod republikanske stranke, na katerem
je bil izvoljen za kandidata pri bodočih predsedniških volitvah newjorski
guverner Dewis. Vshod je ostro kritiziral notranjo politiko Roosevelta,
kandidata demokratske stranke v okvirju republikanske stranke se je pojavi-
la struja, ki zahteva takojšen mir in kompromis s Hitlerjevsko Nemčijo. Ta
struja pa ni javno nastopila na shodu, ker je zavedala da milijoni ameri-
kanskih volitev zahtevajo vojno do zmagovitega zaključka in popolno izved-
bo sklepov teheranske konference. Tudi borba za predsedniškega kandidata v

ZDA bo pomenilo samo utrditv zavazniškega bloka.

PRIMORSKA DOŽIVLJA GROZODEJSTVA.

Svabi in njihovi hlapci že nekaj časa znašajo svoj srd nad primorsko. Morilske in požigalske tolpe krvnikov, ki so baje v večini primerov ene in iste, upadajo v primorske kraje in vasi zdaj na severu zdaj na jugu, zdaj na vzhodu zdaj na zapadu. Spremljajo jih ogenj in kri, grozote brez primere. - Ukloniti hočejo borbenost primorskega ljudstva za svobodo. Zagotoviti si hočejo prometne žile, ki tečejo skozi deželo, za unik svojih poraženih armad. Hkrati pa se za vse poraze, ki jih dobivajo od partizanov, kruto maščujejo nad mirnim prebivalstvom. Ti "junaki" nimajo toliko poguma, da bi se z našimi borci s poprijeli v odkritem boju.

V dobrih treh tednih so zagrešili toliko grozodejstev, da mi jih je na tem mestu nemogoče naštet. Toda vsa so zapisana, do podrobnosti, do poslednje žrtve in požgane hiše, glas o njih gre v širni svet. Doživeli so sv. črni dan Brkini, kjer je bilo oplenjenih in do tla požganih 6 vasi: Gaberke, Hume, Pregarje, Zajelšje, Tominje in Podbeže, vsoga 273 hiš z gospodarskimi poslopji. In to še ni najhujše. Padlo je tudi še 66 žrtov, med temi starci in otroci. Ne samo pobite, tudi žive ljudi so metali v ogenj plamtečih domov. - V Gornjem Cerovem v Brdih so Nemci postrelili 10 talcev. Med temi tudi nekega mlada pred čmi njegovih petih otrok. - Nemci in laški kvesturini iz Rastava so požgali vas Gabrovec in pobili 9 ljudi. - Oplenjeni in do tla požgani sta bili vasi Volščica in Selo na Krasu. - V goriški okolici je bila v pepeljena vas Venišče, 25 hiš z gospodarskimi poslopji, v Prvačini pa je požgalo 7 hiš z hlevi in s živino vred. - Na Tolminskem so nemške zveri požgale vasi: Sebrlje, Jageršče, Roka, Otalež, Lazke in Fljužne ter pobile veliko ljudi. Isto tam so dvema ujetima partizanoma živima izkopali oči in jima nato s sekiro odrobili glave. - V Renčah so zagrešili bogoskrunstvo, o katerem smo poročali že v zadnji številki. Oskrnili so tudi cerkev v Jagerščah in Sebrlah. Pri vseh teh pohodih so odpeljali s seboj mnoge ljudi, po večini mladih deklet.

Strahotna so ta dejstva, grozotne te številke! Pred menoj ležijo foto - grafije, ki so jih partizani zaplenili švabom. Ti dokumenti dokazujejo, da so ti razbojniki niti malo ne pramneje svojih dejanj. Nasprotno - še ponašajo se z njimi. Zinčeno so se fotografirali med svojim zverinskim dejanjem. Ena izmed fotografij kaže švabskega divjaka, ki stoji na pragu niske hiše in podtika ogenj v sterho, pred hišo pa leži na obrazu na pol razgaljena mrtva zenska. Z grozo se vprašujemo, kako je mogoče, da človek pade tako globoko? Ali so to še ljudje? Le po imenu in po vnanji podobi so še ljudje, v resnici pa so divje zveri. In jih bo doletela usoda divjih zveri.

Obtožujemo jih! Kličemo: Kazen! In kazen pride! Zavezniki so na moskovski konferenci lanskega oktobra slovesno izjavili, da bodo "oni nemški voja ki, oficirji in člani fašistične stranke, ki so bili odgovorni za storjena nemška grozodejstva, uboja in ropanja, ali so prostovoljno sodelovali pri njih, odvedeni v dežele, v katerih so bili zločini storjeni, kjer bodo sojeni v skladu z zakoni osvobojenih dežel in njihovih svobodnih vlad". Ta izjava je bila gromek, svarilen opomin vsem razbojnikom. Ako ga ti niso hoteli slišati, tem slabše zanje. Ti smo ga slišali. Trpimo, a zbiramo gradivo za dan sodbe. Ta pride, zakaj že ne bliže z nagladi konki. Z velikim udarcem, ki ga dobijo nemci, smo bliže svobodi, bliže dnevu, ko bomo predložili račun: Placaj krvnik, za svoja grozodejstva!

Primorska zemlja! Primorsko ljudstvo! Težko mi je za nju vendar ne navdajata s ponosom. Primerci ne klonejo kljub strahotam, ki jih doživljajo. Ne miselajo zlobni propagandi, češ da so partizani krivi njihov nesreč, ostajajo zvesti osvobodilnemu gibanju. Trdno verujejo v skorajšnjo svobodo, za katero prenašajo tudi najtežje žrtve. Bili so vedno dobri slovinci, bili so

vneti Jugoslovani, in so še bolj danes, ko vedo, da gre za boljšo Jugoslavi-
jo, boljšo kot je bila prejšnja. Zavedajo se, da je njihova svoboda in sreča
zagotovljena le v tesni povezanosti z ostalimi jugoslovanskimi narodi. Še
bo morda prišel kak vihar nad deželo, a to bo zadnji. Na naši zapadni meji že
stoji močna vojska maršala Tita, železen branik naših pridobitev za ceno
tolikih žrtv.

France Bevč.

SV. CIRIL IN METOD VZORNIK SLOVENSKE DUHOVŠČINE

V apostolskem delu Cirila in Metoda, ki ju onako časti Vzhodna in Za-
padna cerkev, je podanih za vso slovansko duhovščino toliko vzgledov pra-
vilnega in uspešnega delovanja pravih narodnih duhovnikov, da nikakor ni
odveč, če slovenski duhovniki, člani velike slovanske družine, ob njunem pra-
zniku v skromnih besedah pregledamo svoje duhovniško delo za slovenski na-
rod.

Duhovnik mora svoj narod ljubiti. Da si sta bila Ciril in Metod neslo-
vanskega, grškega rodu, sta v svoji apostolski gorečnosti in v pravilnem u-
movanju duhovniškega poklica tako spojila slovanskim narodom, da ju po
pravici štejemo med največje slovanske narodne duhovnike. Vse njuno delo
preveva taka ljubezen do ljudi, katerim sta bila poslana, da moramo reči: Bi-
la sta vsem vse, bila sta del tistih, katere sta z besedo in vzgledom učila
in katerih nista zapustila ne v nesreči, ne v žalosti. In v čem je ta njuna
velika in prava duhovniška ljubezen do svojega naroda, katera naj bo
nam vsem vzgled v neutrujenem hotenju, svojemu narodu pomagati kjerkoli in
kadarkoli. In na vprašanje, kako naj duhovnik pomaga, je pravilen odgovor
edino ta, da je prav ljubezen vselej in povsod tako iznajdljiva, da najde
pot in način k pravi pomoči. Iz življenja svetih bratov vidimo, da je le
ljubezen do zaupane mu črede potisnila Cirilu v roke pisalo, s katerim je
zapisal, prvo azbuko in knjigo, le ljubezen ju je gnala na dolga misionska
pota, na pota v Rim, le ljubezen je dala Cirilu odločno neustrašenost, s ka-
terim je svojim Slovanom branil v Ogleju in Rimu bogoslužje v narodnem je-
ziku, iz ljubezni do duš je bil nadškof Metod zaprt v ječi skoro tri leta
in še in še bi mogli naštevati. Dovolj vzgledov za nas vse slovenske duhov-
nike, obenem pa tudi razločen opomin, katera in kakšna je naša dolžnost v
teh velikih dneh, ki jih priživilja naš narod. Globoko sem prepričan, da
bidanes živel nadarjeni in učeni Ciril in spretni organizator prave slo-
vanske nadškofije Metod, da bi jima ljubezen do trpečega slovenskega naro-
da pokazala pot med narod in za narod, čeprav trpljenje in bridkosti teh
dni, za to pa tudi z narodom v veselo veliko nedeljo Vstajenja. In mi slo-
venski duhovniki? Ne samo da vršimo to, kar sicer moramo, nič manj brez srca
in smisla za korist svojega naroda kot sitni in nepreljubljeni uradniki,
temveč delamo in počenjamo tudi stvari, ki so narodu v škodo, da neredem hu-
jšega. Naj nam vsem slovenskim duhovnikom vzgled svetih bratov in njuna
pripošnja v nebesih uravna vsa naša pota in dela za narod, njegovo korist
in srečo. Iz naroda nam je namreč Bog vzela in za narod nas je postavil.

Duhovnik je del svojega naroda in kot tak dolžan narodu tudi pokoro.
Do popolne zmede in mnogih dejanj, nevrečnih slovanskega duhovnika, je pripo-
ljal prav napačna misel, da je duhovnik zaradi vzvišenosti in svetosti
svojega poklica vzvišen nad narodom. Iz tega naj bi potem sledilo dejstvo,
da duhovnik za usode svojega naroda ni odgovoren, ali pa, da je edino on
prvi in poslednji poklican narodu kazati pot, in to takšno kakršna se zdi
samo njemu prava. Ne tako! Duhovnik je kot človek del svojega naroda in kot
tak dolžan slediti pravilnim željam, stremljenjem in zahtevam svojega naro-
da, željam, ki so v skladu z božjo in naravno postavo, pa bodi njemu kot člove-
ku všeč ali ne. In slovenski narod se danes bori za svobodo izpod jarma
nemškega suženjstva, saj sta že sveta brata pravilno pokazala našim prade-

dom, da je tak jarem na človeški in sta se proti njemu tudi borila. Brez vsakega pomišljanja je odšel sv. Metod v Rim, da pripori svojim Slovanom samostojno slovensko nadškofijo in jih s tem reši duhovnega in telesnega suženjstva nemških osvajalcev, pa čeprav v nadškofovskih in škofovskih oblačilih. In če je to storil človek, ki ga častita obe veliki cerkvi kot svetnika, ali je danes boj proti istemu nemškemu zaslužnjevalecu našega naroda duhovnika tako nevreden, ali celo ni v skladu z njegovim poklicem, da je današnji slovenski duhovnik morda dolžan te borbe so vzdržati, jo ovirati, ali dajati s svojim vzvišenim poklicem celo moralno oporo fašističnemu osvajalcu?

Kaj in koliko je priporočila slovenska duhovščina k osvoboditvi slovenskega naroda?

Če ob prazniku slovenskih apostolov, velikih in pravih borcev za osamosvojitve slovenskih narodov Velike Morave in Panonije izpod nemškega jarma, hočemo narediti še to bilanco, pridemo do žalostnih in za slovensko duhovščino nevarnost poraznih zaključkov. Ne samo, da celokupna slovenska duhovščina ni storila ničesar za osvobodjenja naroda, temveč mu je tudi v neštarih primerih skočila v hrbet s svojim izdajalskim početjem. Če motrima vsa ta izdajalska početja slovenske duhovščine z narodnega, pa tudi strogo moralnega gledišča, še njihova izdaja, kot po drugi strani njihova nedelavnost, brez brižnosti in narodnostna nezavednost ne da opravičiti prav z nobenim argumentom. Če danes vsi ti izdajalci ta svoja početja skušajo opravičiti in utemeljiti še tako z verskega in bogve kakšnega stališča, je to samo dokaz, da jim vest še očita in da bodo za vse to morali dajati enkrat pred narodom kot pred Bogom težak odgovor! Če namreč človek dela prav, mu vest ne očita ničesar, in zato za svoje početje tudi ne potrebuje nobenih izgovorov.

Le kakšno mesto bo tem prodanim in nevrednim duhovnikom dal v bodoče slovenski narod, ki stoji danes na pragu svoje svobodne domovine, katero pa si je priporil brez njih in kar je še huje, moral si jo je priporiti tudi proti njim. Naj bi sem ob tem slovenskem prazniku vprašali vsi ti narodni izdajalci-slovenski duhovniki tudi to, kdo bo popravil vso veliko škodo, ki so jo s svojim početjem prizadejali tako svojemu narodu kot katoliški cerkvi na slovenskem. Slovenski narod gre v svobodo in kam boste šli vi, izdajalski slovenski duhovniki?

Dovolj vzgledov in pobud za življenje pravega narodnega duhovnika najdemo s slovenskimi duhovniki v življenju sv. bratov. Naj pa ne ostanejo samo knjižno, ne življensko lepo branje, temveč stopimo nanjuno sicer težko, a za slovenskega duhovnika edino in pravo pot!

dr. Metod Mikuš,

verski referent pri Glavnem štabu NOV in POS.

OD SOČE DO VARDARJA DOBIVAJO NEMCI SMRTNE UDARCE /Tedenski pregled RSJ/

Polom nemške ofenzive v Bosanski Krajini

Pred enim tednom je Vrhovni štab objavil rezultate 15 dnevnih srpskih bojov, ki so se vršili v zapadni Bosni med VII nemško ofenzivo. Objavljeni rezultati jasno kažejo, kakaj je propadla zadnja ofenziva nemških čet. 8.000 ubitih Nemcev, ustašev in četnikov, velik vojni plen in mnogo uničene sovražnikove vojne tehnike, vse to je moralo dovesti do zloma nemške ofenzive, ki se je vršila na ozemlju Bosanske Krajine. Boji ki so se vršili v zapadni Bosni in ki se še nadaljujejo, so zahtevali od naših borcev veliko vstrajnosti, hladnokrvnosti in požrtvovalnosti. Naše brigade in divizije so tudi takrat pokazale, da imajo vse te lastnosti in da se zna

dejo v vsakem položaju. Naše enote, ki se bore v zapadni Bosni, so podpirali tudi enote, ki se bore na drugih frontah v Jugoslaviji. Da so zadajale sovražniku velike izgube ter preprečevale premeščanja in koncentracije sovražnikovih čet na enem mestu. Poleg tega je nudilo uspešno pomoč našim enotam v zapadni Bosni zavezniško letalstvo, ki je napadalo sovražnikova oporišča in kolone na pohodu.

Po polomu nemške ofenzive se je položaj v zapadni Bosni spremenil, - ker so naše enote vzele na več krajih pobudo v svoje roke in niso pustile sovražniku, da bi se utrdil na ozemlju, katerega se mu je posrečilo začasno zavzeti. Glavni boji se vrše v frontnih odsekih Krašovo-Fojnica-Gor. Vakuf in na komunikaciji Bihać - Bos. Petrovac-Drvar. Na odseku Krašovo-Fojnica - Gor. Vakuf je sovražnik z močnimi silami poskušal zavzeti položaje naših enot in se prebiti na osvobojeno ozemlje. Vsi ti napadi pa so bili zaman, ker so se naši borci močno upirali in prizadejali sovražniku velike izgube. Tako se samo na frontnem odseku med Prozorjem in Ramo pustili na bojišču 230 mrtvih vojakov in oficirjev. Prav tako občutne izgube trpi sovražnik zaradi napadov naših enot, ki neprestano drže pod ognjem odsek Drvar - Bos. Petrovac-Bihać. Samo pri enem napadu na nemško motorizirano kolono, ki se je pomikala proti Drvarju, so naši borci uničili 16 tovornih avtomobilov, 2 tanka, 2 topova, 1 oklopni voz in mnogo municije.

Borba za Majevico se nadaljuje

Z boji v zapadni Bosni so ozko povezane operacije naših enot v vzhodni Bosni. Čeprav razpolaga tukaj sovražnik z močnimi silami, je primoran dovažati nova ojačanja, ker so naše enote dosegle celo vrsto resnih uspehov. Po zavzetju Vlasenice, Srebrenice in Drinjače ter drugih mest na levi obali Drine so naše enote likvidirale vsa sovražnikova oporišča med Tuzlo in Zvornikom in so zapletene v uspešne boje na Majevici. Poleg tega so druge naše enote ponovno zavzele Fobo, Čajniče, in Utikolino. S tem so z južne strani spravile v nevarnost nemško-ustaška oporišča na progi Sarajevo-Višegrad. V vzhodni Bosni polaga sovražnik največjo važnost na Majevico, kajti če naše enote likvidirajo vsa sovražnikova oporišča na Majevici, bi brez vsake težave očistile vso Posavino in Semberijo. Nemci in ustaši, katerim pomagajo četniki Keserića, krčevito drže svoje položaje na Majevici in, da bi se obdržali, dovažajo nova ojačanja. Zato so tukaj sovražnikove izgube največje. V sestilnevnih bojih so naši borci uničili na Majevici 1.000 nemških vojakov in oficirjev ter arhiv in dokumente štaba 27. nemškega polka.

Srbije vedno močnejše udarja

V Srbiji dobivajo, potem ko so se formirale nove divizije in naše enote neprestano naraščajo, boji vedno večji razmah, zaradi česar so okupatorji Nedić in Mihajlović primorani metati v boj svoje glavne sile. Tako so bili bolgarski okupatorji primorani premestiti eno celo divizijo z odseka Užice-Čačak na Jablanico, kjer se sedaj vršijo najsrditeljši boji. Lep uspeh je dosegla ^{neka} naša enota, ki je pri Lajkovcu uničila sovražnikovo letališče in na letališču pet letal, 10.000 l. bencina in 20 kamionov. V bojih pri Lajkovcu je bilo ubitih mnogo sovražnikovih vojakov in oficirjev in zaplenjena izvestna količina sanitetnega materiala. V Džunislu na progi Niš-Stalaz je bil uničen vlak in železniška postaja. Pri tem je bilo ubitih 35 sovražnikovih vojakov, dočim je bilo veliko število ranjenih. V vzhodni Srbiji se vršijo prav tako srčiti boji. Tukaj so naše enote pri nekem spopadu uničile 500 sovražnikovih vojakov in oficirjev in zaplenile 25 težkih strojníc, minomet in drugi vojni material. Pri Užicu so naši borci istirili vlak in osvobodili 40 mladincev, ki so takoj stopili v vrste Narodno osvobodilne vojske.

Sovražnikove sile, ki so v Srbiji, so že zelo demoralizirane, posebno -

pri izkrcanju zavezniških čet v Franciji. Demoralizacija se posebno kaže v četniških vrstah ter med bolgarskimi vojaki in oficirji. Četniki, ki so bili prisilno pobilitizirani, žele preiti na stran Narodno Osvobodilne Vojske, zaradi česar podvzema Mihajlovič najstrožje ukrepe proti četnikom, ki omahujejo ali poskušajo preiti na stran NOV. Vojaki nekega bolgarskega bata - ljona in 77 bolgarskih oficirjev so se predalo naši 24. srbski diviziji.

V Slavoniji in Sremu niso pri na delu

V Slavoniji in Sremu nadaljujejo naše enote z uspešnimi operacijami na sovražnikove komunikacije. Samo v enem tednu so naši borci uničili na progi Zagreb-Beograd 9 vlakov in 30 lokomotiv. Pri Pakracu pa so uničili 5 lokomotiv in 65 vagonov. Uničenih je prav tako 7 železniških mostov in proga je porušena na 257 mestih. Doleg tega se vršijo v Slavoniji boji pri Vinkovcih in na Bilogori. Brigada "Braća Radića" je tu uničila 80 ustašev. Prav tako se vrše boji pri Slovanskem Brodu in pri Daruvaru. V Sremu so naše enote v odgovor na napad Nemcev na Orvar uničile 10 vlakov, 9 lokomotiv in 103 vagonov, 5 železnih mostov in porušile mnogo kilometrov proge. Pri teh akcijah je bilo ubitih 526 sovražnikovih vojakov in oficirjev.

V Gorskem Kotarju zopet borbe

Na Hrvatskem so naše enote očistile od sovražnika Kordun in Banijo, in vrše boje z večnimi sovražnikovimi silami v Liki in Gorskem Kotarju. V Gorskem Kotarju je XIII. hrvatska divizija pregnala sovražnika iz Delnic, Lekeve in Mrzlih vodice, kamor so Nemci pripeljali nova ojačenja, da bi ponovno vdrli na osvobojeno ozemlje. Prav tako nadaljujejo Nemci s koncentracijo svojih čet v severni Dalmaciji.

Zavezniško letalstvo je v zadnjih desetih dneh izvršilo celo vrsto uspešnih napadov na sovražnikova oporišča v naši deželi, na kolone, ladje v jezi in oporišča ob Dalmatinski obali.

NA SLOVENSKEH BOJIŠČIH SLEDITE BORBE

Čim bolj jih stiskajo zavezniške čete Nemce iz Italije, tem večjo važnost dobiva zanje Slovenija. Komunikacije v Sloveniji postajajo za nje življensko važne? Zato so se v zadnjem času z besom ranjene zveri vrgli proti našim enotam, ki so jih prikovali v njihove maloštevilne brloge.

Na Dolenjskem je XV. Brigada 21. junija po ogorčenih celodnevni borbah likvidirala postojanko Kriška vas nad Višnjo goro. Junaški borci so za plenili veliko vojnega materiala. V tej borbi se je posebno odlikoval z osebnostjo hrabrostjo komandant XV. divizije podpolkovnik Hočevar Franc-Ciril. Njegov suknjič in škornji so bili na 20 krat prestreljeni.

Vzdolž komunikacije Ljubljana - Grosuplje - Novo mesto se borbe z vso srčnostjo nadaljujejo. Nemci in švabobianci dnevno izpadajo iz Grosuplje, Stične in St. Vite, prihajajo iz Litije preko Meje mimo Leskovca nad Višnjo goro in po temeniški dolini. Toda enote XVII. in XV. divizije jim ne dajo do sapa.

Na Notranjskem sta Notranjski odred in IV. brigada "Matija Gubec" po 5 dnevni težki borbi, v katerih je sodelovalo 4 - 5 tisoč Nemcev in švabobiancev s tanki in oklopni vozili iz vseh postojank/Rakov, Velike Lašče, Ribnica, Kočevje, Ilirska Bistrica/razbila vse njihove poizkuse, da bi osnovali novo postojanko v Novi vasi na Blokah in jih prisilila k begu nazaj v postojanke. V teh borbah je imel sovražnik okrog 200 mrtvih in ranjenih. Naši hrabri borci so zaplenili: 5 težkih minometov, 6 težkih strojníc, 9 lahkih strojníc, 120 pušk in mnogo drugega vojnega materiala.

Posebno pohvalo za te odlične operacije sta zaslužila komandant Notranjskega odreda kapetan Furlan Ivan - Drago, ki je junaško padel na čelu svojih borcev in štab Gubčeve brigade, ki mu načeljuje major Hribar Janez.

Na Primorskem se rušijo železnice in ceste naprej. V Vipavi je bila v vipavskem gradu uničena nemško-švabobranska posadka.

Na Gorenjskem XXII. divizija hrabro odbija vse poizkuse Nemcev, da se prebijajo na Jolovico in na Selško planino.

Proga Ljubljana - Jesenice je neprestano prekinjena. Tako so bili med Kranjem in Pednartom uničeni 3 mostovi.

Tudi na Štajerskem niso Nemci na vlakih varni. Bataljon XI. "Zidansko ve" brigade je tik pred Mariborom med Falo in Rušami napadel vojaški vlak, pobil 32 in ujel 12 Nemcev, večinoma oficirjev in podoficirjev.

PO JUGOSLAVIJI

Izvršni odbor HSS je ponovno obsodil Mačka. Pred kratkim je imel Izvršni odbor HSS svojo drugo sejo. Ta seja je zelo važna, ker je razčistila mnogo vprašanj in zavzela odločilno stališče do nazadnjaških in saboterskih elementov okoli Mačka. IO HSS stoji odličneje kot kdajkoli na liniji Narodno Osvobodilne Fronte. V svoji resoluciji obsoja Mačka, ki je 29.9.1939. brez vprašanja ljudstva in pristanka Glavnega Odbora HSS sklenil sporazum s princem Pavlom, ne pa s srbskim ljudstvom, poostril zakon za zaščito države uvedel preganjanje delavstva in koncentracijska taborišča na Hrvaškem; za tem je podpisal trojni pakt ter se takoj na to okoristil s prevratom, ki je bil izveden proti trojnemu paktu da je nekaj dni nato moral izročiti oblast ustašem. Mačkov poziv k sodelovanju z ustaškimi oblastmi ni bil usoden samo za HSS, katero je v tem času zapustil, marveč tudi za obstanek hrvaškega naroda in za nadaljnje skupno življenje s Srbi. HSS, je v NDH

ostala brez besede in vpliva na politično življenje. - Tedaj je nastopila Komunistična Partija in organizirala ljudski upor in narodno osvobodilno gibanje. Po sklepu IO v Plaškem 12.10.1944. HSS sodeluje v narodno osvobodilni borbi v vseh njenih manifestacijah in slednič v edinem narodnem predstavništvu Hrvatske ZAVNOH-u. Sodelovala je tudi pri II. zasedanju AVNOJa v Jajcu. V resoluciji nadalje IO poudarja, da v Hrvatskem ljudstvu krepi sodelovanje v narodno, osvobodilnem gibanju, tolmači njegove ideje z načeli bratov Radića ter bratsko sodeluje s Srbi in Komunistično Partijo. IO HSS z novo izvoljenim predstavništvom na čelu bo krepil delo HSS povsod, kjer žive Hrvati, da zadnji njen pristaš stopi v vrste Narodno osvobodilne borbe.

Skrb za zdravstvo med civilnim prebivalstvom na Hrvaškem. ZAVNOH je takoj spočetka ustanovil poseben zdravstveni odsek. Posebne zdravstvene ekipe na terenu so skrbale za pobijanje nalezljivih bolezní, za ambulantne preglede, za brezplačno zdravljenje, za izvedbo tečajev, ki naj vzgoje sanitetno osebje po okrožjih itd. Te ekipe, 15 po številu, so v zadnjih 6 mesecih cepile v Liki, Korčuni, in Banji okrog 10.630 ljudi proti trebušnemu tifusu, ozdravile nad 13.430 ljudi in srbečice, izvršile nad 9.500 ambulantnih pregledov in 803 hišne obiske, imele 200 sestankov s 7.900 osebami in razušile 6.500 ljudi in 1.233 hiš. Vendar te ekipe niso mogle zadostovati za vse osvobodjeno ozemlje. Ko so narodno osvobodilni odbori vedno traneje prijemali za delo, so prevzeli tudi skrb za ljudsko zdravje. Okrajni in okrožni odbori so ustanovili posebne zdravstvene odseke, ki s pomočjo strokovnjakov rešujejo vsa zdravstvena vprašanja. Ti odseki so n.pr. v Slavoniji ustanovili že 3 bolnice za nalezljive bolezni in 8 ambulant, imeli 28 higienskih tečajev, razvili veliko propagando z letaki in stenskim časopisi itd.

Tako se je utrdila mlada organizacija civilnega zdravstva na Hrvaškem in žanje uspehe v dobro našemu civilnemu prebivalstvu in vojski.

"Socialist" dr. Živko Topalović agitira po Italiji za Mihajlovića. Franče Svetek, predsednik "Splošne delavske strokovne zveze za Slovenijo" in član SNOS-a, je dal za RSJ izjavo, v kateri med drugim pravi: Topalovića

držba je ves čas po prvi svetovni vojni storila vse, da odrine ljudstvo od vpliva na državno oblast, zatre njegovo samozavest in skratka ugasi do novinsko ljubezen in s tem smisel za njegovo obrambo. Socijalni demokrati smo se od prvega začetka priključili narodno osvobodilnemu gibanju. Trave svobode narod nikoli ne dobi v dar in mu je nikoli ne pokloni diplomacija, zato je jugoslovansko ljudstvo ustanovilo NOV pod Titom in izrglo vse, ki so mu preprečevali in še skušajo preprečevati, da se uveljavi v njem zavest človeškega dostojanstva in državljanske časti. Žrtve narodno osvobodilnega boja, v katerem sodelujemo kličejo vse res iskrene socialne demokrate v borbo in ne ne pota, po katerih hodi Topalovič.

Razkroj v Nedičevih in Mihajlovičevih vrstah. Vdor v Evropo ter ofenziva v Italiji in na vzhodu so zamajale Nedičevce in četnike. Iz Nedičeve vojske je doslej ob prvih vesteh iz Francije dezertiralo nad 500 vojakov in oficirjev. Deloma so se vključili v NOV, deloma pa so storili samo pol koraka. Preoblečeni v civilne obleke čakajo v Beogradu ali v svojih domaćih krajih, da mine vojna. RSJ jih poziva, naj si vzamejo za vzgled tiste srbske oficirje, ki se že tri leta borijo v vrstah Titotve vojske za osvoboditev Srbije.

Iz Istre. Ko se je 1. aprila na gori Učki vršilo zborovanje mladincev in mladink, katerih je prišlo nad 800 iz vseh istrskih krajev, je bila ustanovljena 1. hrvatska Istrska brigada. Imenovali so jo po Vladimirju Gortanu, ki so ga ustrelili fašisti po obsodbi izrednega sodišča. Ta brigada ruši ceste in proge, napada okupatorja in izvaja široko mobilizacijo. Brez mladi Italijanki iz Buja, ki sta se udeležili zborovanja na Učki, so fašisti zaprli in mučili in ko nista ničesar izdali, obe ustrelili. Njunu ju mladstvo navdihuje bore in vse ljudstvo Istre z enakim duhom nezlomljive vztrajnosti v borbi proti fašističnemu nasilju. V okviru tekočenja VII. Korpusa vodi v izvajanju splošne mobilizacije Istrski Odred in komanda mesta Ploče.

NAD BERLIN

Ilija Brenburg je v moskovski "Pravdi" objavil članek, iz katerega prinašamo ta izvleček.

Inozemski dopisniki s redovnostjo opazujejo naš položaj. Rečeča Armada se pod vodstvom Stalina ponika naprej in osvobaja mesto za mestom, prodirajo na zapad. Sedaj ne gre za Minsk, Dobrujsk, Litvo, ne, sedaj vsak bojevnik ve, da koraka nad Berlin. V treh letih smo se naučili korakati in naša ofenziva se ne bo ustavila. Mi korakamo družno z našimi zavezniki. Treba je dokončno uničiti nemškega okupatorja. Ni objestnost, kar nas žene naprej, ampak solze otrok in mater. Za nas je prav tolikšna radost iti v Litvo kamor v katero koli naše mesto. Tam vidimo na ulicah in hišah vse nizkotnost Nemcev, v Berlinu pa se bo odražala naša zmaga. Opazili jo bomo na vsen predmetih, le na sovražnikovem obrazu ne.

Mi ne vemo, kdaj se bo končalo naše napredovanje, vemo pa, da se bo končalo s zmago.

Mi vemo, da bo junij 1944 kakor junij 1941 zapisan v zgodovini.

Pisro Domobrancein

Vaše domače skrbi, kaj bo s vami. Ko ste jo pred meseci potegnili zlo- ma in odšli v nemške postojanke, so še mislili, da ste si s tem rešili življenje. Bili so pod vtisom nemške ofenzive, menili so, da bo nemška vojska do kraja pokončala naše partizane. Skrivali so vas pred našo mobilizacijo,

končno pa vam napolnili nahrbtnike ter vam voščili srečno pot, upajoč, da se boste najprej prebili skozi te težke čase v domobranski uniformi - v saj se bodo za vas borili Nemci, vaša dolžnost pa bo le, držati osvojenih položajev. Potem bo nekdo prišel konec vojne, Nemci bodo morali poraženi, toda domobranski voditelji se bodo že znali o praviem času povezati z Angliji, ki jim bodo dali oblast v roke, partizanov ne bo več in vi, možje in sinovi, se boste srečno vrnili domov.

Tako so mislili pred meseci vaši domaci, tako ste mislili najbrže tudi vi. Zbrali ste si pot, o kateri ste mislili, da je najlažje in najcenejša. Toda danes mislite že drugače. Tudi vaši domaci so že drugačnih misli. Občutek olajšanja, ko ste jim segali v roke, se je spremenil v žalost in tesnobo. Vedno počasneje vstaja pred očmi vaših domaćih težko vprašanje, kaj bo z vami, sinovi in močaki, ki nosite nemške uniforme in se z nemskim orožjem zaganjate v Narodno Osvobodilno Vojsko, v tisto armado, ki so jo vsi veliki zavezniki priznali za sebi enakopravno zavezniško armado, ki ji pošiljajo veliko pomoč v orožju in materialu in v katero pozivajo vse domoljubne Jugoslovane, tudi vas, domobranci! In vrhu vsega je konec vojne vedno bližji. Začel se je zadnji odločilni napad na Hitlerjev tabor, v katerega so vključili tudi vas.

Pred tem napadom ste se lahko odlašali, se ste se lahko tolažili z upanjem, da se boste rešili Hitlerjevega smrtnega objema ter prestopili na stran zmagovitih zaveznikov. Zdaj je nastopil trenutek, ko je treba napraviti ta odločilni korak. In morda je to zadnji trenutek, zadnja priložnost, za kaj tudi vaši gospodarji Nemci vedo za vašo skrivno nameno. Ne, oni vas niso oblekli in oborožili zato, da jim zadnje dni skočite v hrbet, ampak zato, da vas do skrajnosti izrabijo v lastno korist. Oborožili so vas, da se za nje borite, da zanje padate. Čim več vaših grobov, tem manj nemških, čim več vaše krvi bo prelita, tem več si bodo ohranili svoje. O, Nemci so pojstri v prebitanosti in hudo se je zmotil vsakdo, ki je mislil, da jih bo ukanil. Nemci pridejo do živoga samo na en način, z neusmiljenimi udarci.

Ko ste odhajali v domobrance, ste se tolažili z upanjem, da boste na ta način ostali vsaj v domačih krajih, da vam ne bo treba bogve kam v nemške tovarne ali celo na fronto. Tudi zvitorepi Nemci so vam to obljubili - in to celo isti trenutek, ko so obljubljali kam partizanom, da vas pošljejo na fronto, če pristanemo na premirje do konca vojne. Vedeli smo, da se Hitler ne bo niti trenutek pomisljal, ko ga bo stiska nagnala, da vas pošlje na fronto. In danes se je to začelo dogajati. Prvi transporti domobrancev so medtem že prispeli na francosko fronto. In čim večja bo nemška stiska, tem več vas bodo, natlačeni v živinske vagoni, pošiljali umirat za zavrženega Hitlerja na svetovna bojišča. Zaman se tolažite z upanjem, da boste ob koncu našli priložnost za prestop k zaveznikom. Preden pride ta priložnost bodo vaša trupla morda že trohnela na svetovnih bojiščih, vaše postojanke v Sloveniji pa bodo zasedli tisti, ki so za življenje in smrt pripravljeni boriti se za Hitlerja, SS oddelki in gestapo.

Res upravičeno jokajo danes vaši domaci, ki jih tare skrb za vašo usodo, upravičeno si vi pulite lase in promišljate, kako bi se rešili smrtnih vozov, s katerimi so vas povezali Nemci in njihovi izdajalski hlapci, kar se prisežni general Rupnik in drugi. Upravičeno se vprašujete, kje je resila izhod s potapljaljoče se Hitlerjeve ladje, na katero so vas priklenili. Ali je rešite sploh mogoča?

Da, rešitev je mogoča - toda samo na en način: če takoj zapustite svojo nemško gospodarje ter se pridružite zmagovitim zaveznikom, če se pridružite edini zavezniški armadi v Jugoslaviji, Narodno Osvobodilni Vojski. Drugo poti k zaveznikom ni, druge rešitve ni.

Narodno Osvobodilna Vojska vas je pripravljena vzeti v svoje vrste tako posameznika kakor cele oddelke, pripravljena vam je omogočiti rešitev iz vašega sedanjega obupnega položaja, in to tem bolj, ker boče vsaj zdaj,

ob zadnjem naskoku, združiti vse Slovence v enotno udarno silo, ki bo pognala naše največje narodne sovražnike s slovenske zemlje ter začrtala severo - zapadno našo svobodno južnoslovansko državo. Narodno Osvobodilna Vojska ne bo postavljala vprašanj o vašem dosedanjem početju, če stopite v njene vrste ter se borite kot zavezni slovenski in jugoslovanski vojaki.

Tukaj, domobranci, je rešitev pred pogubo, to je pot, po kateri mora vsak svobodoljuben Slovenec, ne glede na prepričanje in strankarsko pripadnost.

Resite se, domobranci - čas odločitve je nastopil! Od vaše odločitve je odvisna usoda vaših zapuščenih družin in domov, odvisno je vaše življenje. Vrata, ki vanj odpira Narodno Osvobodilna Vojska, pomenijo rešitev vas in vaših družin. Skozi ta vrata bosta prišli do izgubljene časti, skozi ta vrata boste stopili v svobodno in častno življenje. Svoboda je pred nami, ura usodne odločitve je tu!

Tone Fajfar.

DOMOBRANCI IZHAJAJO NA PRAVO POT

Položaj, 24.6.44.

Zadnji dogodki na svetovnih frontah so porazno vplivali na domobrance. Kjer le morejo, beže iz svojih postojank ter se priključujejo naši vojski. Po belogardističnih vojašnicah in postojank se pojavljajo napisi, naperjeni proti Nemcem in Rupniku. V Gorici so Nemci aretirali nekega domobrancia, ker so ga zalotili pri takšni napisni akciji. Iz večje postojanke so naša oblasti prejele pismo domobrancev, v katerem občojujejo našo vojsko in njene uspehe. Obljubljajo, da se ne bodo borili proti partizanom in da bodo ob priliki pobegnili. Svoje voditelje imenujejo krute. Pismo se glasi:

"Zmagoslavni tovariši! Srečen je za nas trenutek, ko vam lahko sporočimo zveste novice od nas vseh, ki smo po kruti usodi in nesreči oblečeni v domobrance. Ali v naših srcih je še vedno dober duh, ki hrepeni samo po svobodi.

Torej, zvesti tovariši poslušajte: Skoraj vsi smo ene misli in skoraj vsi se zavedamo, da je zmaga naša. Ker smo vaši tudi mi, delamo, kar nam je le mogoče, da bi bili v najkrajšem času z vami v zvezi. Ali to se zgodi čim dalje težje. Hudo pazijo na nas naši kruti voditelji. Ko sem nam bo pokazala prilika, pridemo k vam.

Iz naših pušk ne bo počil strel, ako nismo kruto prisiljeni. Ako bo počil bo počil po tistih, ki niso zvesti in niso za nas.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!"

On 21. junija se je javilo v Briško-benečanski odred 16 domobrancev in 109 italijanskih vojakov, tako zvali "Difese territoriale" skupaj s svojim podporočnikom. Bili so izvrstno oboroženi. Ko so prišli v taborišče odreda, so si prišli na kape takoj rdeče zvezde. Izjavili so da so nad vse srečni, ker so se rešili iz fašističnih krempljev.

Iz svojih edinic uhajajo pogosto tudi alpini. Vse to kaže, da se nemška najemniška vojska začne oddaljevati od svojega dosedanjega gospoda - rja, ki je več ne more navezati naše niti s tem, da ji dovoljuje ropanje in divjanje po mili volji.

PRAVIČNA SODBA

Področno vojaško sodišče za Belo Krajino je obsodilo na smrt Ano Končar ob Kolpi, ker si je prisvojila in skrila 30 novih srajc, ki so jih poleg drugega materiala odvrgla zavezniška letala za potrebe NOV. Poleg tega je bila podpornica skrivačev.

PRIMORSKO VOLI ZA TITOVO JUGOSLAVIJO

Vsa Primorska je danes v naraščajočem osvobodilnem boju. Vest o graditvi oblasti, o svobodnih volitvah je sprejela s takim navdušenjem, ko jo more le narod, ki ga je četrto stoletje stiskala neusmiljena fašistična pest. Kot dan je velik praznik pred durmi, tako se pripravljajo primorci na volitve. Povsod se vršijo sestanki in zborovanja, pletejo se venci in šiva-jo zastave. Vasi naravnost tekmujejo med seboj, katera bo bolj in lepše izvedla zborovanje in volitve.

11. junija se je vršilo eno takih zborovanj. Popoldne so se pričeli zbirati ljudje pri cerkvi v mali primorski vasi: z zastavami na čelu, z napisi in gesli v sprevodu, slovenskimi zastavicami na prsih ter polnimi narčji nageljnov in ovetje. Iz 73 vasi so prišli kljub dežju. Prav iz okupatorjevih postojank so prišle kolone ljudi po več ur daleč s pesmijo na ustih in glasno izraženo dobro voljo. Razvil se je mogočen sprevod proti gozdu, kjer se je vršilo zborovanje. Tu si videl sivolaso ženico, ki je komaj nosila veliko zastavo, tam invalida, ki je igral na harmoniko partizanske koračnice. Dekleta so bila v narodnih nošah, možakarji in fantje so korakali z nageljni v gumbnicah, se celo mali pionirčki so kazali z lesnimi puškami svojo bojevitost. Pol ure se je vil sprevod mimo vrst naše vojske, ki se je priključila sprevodu.

Zborovanje se je pričelo z mimohodom enot IX. Korpusa. Primorci so obsili svojo vojsko z cvetjem. Predsednik NOO za Kanalsko okrožje tov. S o - č a je nato pozdravil predstavniške oblasti: Dr. Joža V i l f a n a, podpredsednika Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Primorje; Jožeta S r e b r n i č a, člana Pokrajinskega odbora in starega borca za pravice primorskega ljudstva; Franca P o p i t a, člana odbora za izgradnjo narodne oblasti pri Predsedstvu SNOS; člana angleške misije g. majorja T u c k e r j a, načelnika Glavnega štaba NOV in POS generalnega majorja Dušana K v e d r a, komisarja IX. Korpusa Janeza H r i b a r j a in tovarišico M a r o, predstavnico SPZZ.

Prvi je govoril tov. Joža V i l f a n a, ki je poudaril, kako so Primorci po prvi svetovni vojni čakali, da jim plebiscit določi usodo. A zgodilo se je tako, da do plebiscita sploh ni prišlo in Primorci so bili odtrgani od Slovenije. Sedaj primorsko ljudstvo, ki je doživelo že preveč trpkih izkušn, ne čaka več plebiscita, izvaja ga samo s tem, da že med borbo gradi svojo novo, ljudsko oblast. Ta borba nam prinaša novo demokratično Jugoslavijo. V borbi za novo državo hočemo vztrajati in tudi bomo.

Za njim je stopil na oder tov. Jože S r e b r n i č, ki je po svojem z velikim odobravanjem množice sprejetem govoru prebral resolucijo:

Danes svobodni in strnjeni izražamo svoj odpor do fašističnih nasilnikov, izrekamo svoje spoštovanje nad odločnostjo, s katero je pronašalo primorsko ljudstvo vse trpljenje in težo osvobodilne borbe. Pozdravljamo prvi uspeh našega dela: priključitev Primorske k federativni Jugoslaviji in danes bolj kot kdaj prej manifestiramo za novo, demokratično državo, za Titovo Jugoslavijo.

Kot zastopnica primorskih žena je govorila tov. M a r a, predstavnica SPZZ.

Resnično presunjen od navdušenja, ki ga je videl v ljudstvu, je stopil na oder član angleške misije major Arthur T u c k e r in dal izraza svoje mu občudovanju naše osvobodilne borbe in svobodnih volitev!

Prijatelji zavezniki! Prišel sem v vašo deželo šele pred nekaj uram. V teh kratkih urah sem bil priča dogodkov, ki so me navdajali z občudovanjem. Več kot samo častno se mi zdi, da sem med vami. -- V Angliji poznamo danes vsi preteklost vaše zgodovinske borbe, vaš današnji boj, vaš pogum, organizacijo in disciplino. Mi se borimo za popolno uničenje fašistov in za poraz nacistične Nemčije. Naši vojaki umirajo danes v tisočih na francoskih tleh.

Nas boj je vas boj, nas sovražnik je vas sovražnik. Tisti je naš prijatelj, ki se sramno bori z nami. Tisti pa, ki mlačno stoji ob strani ali celo misli posredno ali neposredno pomagati sovražniku, je naš smrtni nasprotnik. Poiškali ga bomo in uničili. Vaša zemlja bo, upam, kmalu rešena sovražnika. To se boste imeli zahvaliti vašim čudovitim naporom že sedaj izvajate svobodno volitve. Sani se že pripravljate na svobodno življenje, ki ga bo prinesel mir. S čudovito vero in organizacijsko ste izvedli volitve, čeprav tako blizu sovražnika in pod tako težkimi pogoji. - Se besedo lakrnega občudovanja vašim ženam in dekletom. Čeprav so vam požgali hiše in odvedli si nove in moše, ni nikdar klonil pogum vaših žena. - Vse vas pozdravljam in vam zagotavljam, da smo mi v Angliji ponosni, da smo z vami in z vašo zgorajajočo se, svobodno ter procvetajočo Slovenijo sredi nove Jugoslavije.

Zborovali so navdušeno vzklikali majorju Tuckerju in zaveznikom.

Za njim je komisar IX Korpusa tov. Janez H r i b a r v jedrnatem govoru oertal pomen Narodne Osvobodilne Vojske Jugoslavije, ki je omogočila današnjo graditev državne oblasti.

Po končanem zborovanju se ljudstvo kar ni moglo raziti. Še dolgo se prepevalo narodne in partizanske pesmi, z vseh obrazov je sijalo veselje, vseh srcih je bil trden sklep, da bodo prišli na volišče vsi in pripeljali s seboj tudi vse tiste, ki se zborovanja niso mogli udeležiti.

Volitve kažejo, da je Primorska po nezlomljivi volji svojega ljudstva del Titove Jugoslavije, kažejo tudi, kako ničeva je laž sovražna propaganda, da Osvobodilna Fronta baranta za Primorsko.

ŽRTVE PRIMORSKE ŽENE ZA OSVOBODITEV

/Govor tov. Mare, predstavnice SPŽZ/

Se nobena žena ni tako pozdravila vojne, kot jo je pozdravila 1941le ta primorska žena. In nobeni ženi ni tako zakrvavelo srce, ko je slišala, da je Jugoslavija propadla in da so stokrat osvoženi fašisti vkorakali v Ljubljano, da uničijo srce slovenske zemlje. Ni mogla razumeti, zakaj je Jugoslavija propadla in zakaj je za svoje trpljenje in upanje že drugič ogoljufana.

Obe roke je stegnile v pozdrav prvim partizanom, ki so leta 1942 prekorčili stano mejo. Prisluhnila je svojemu srcu, ki je govorilo: "Ti so pravi, ki prihajajo, da bodo rešili tvoj dom, da bodo vrnili tvojim otrokom slovensko besedo, da ti bodo odvzeli skrbi, ki te razjedajo v nočeh brošna."

Od Trsta do Gorice, do poslednje Primorske vasi in do poslednje samote koče zbirajo Primorke za ljubljene partizane. Družinskih spominov se odrekajo. Zlato, ki so ga kupile za vsako prislužen denar, darujejo za svo bodo.

Za svobodo Primorske, je darovala in daruje primorska mati najdražje kar ima - svoje otroke. Daruje jih že četrto stoletje. Za svobodo Primorske je žrtvovala svojega sina Miloševa, Bidovčeva, Marušičeva in Valenčinčeva mati. Za svobodo Primorske je spremljala primorska mati svoje sinove v ječe in internacije polnih 25 let. Za svobodo Primorske jih je žrtvovala in jih žrtvuje danes.

Ko so poslavljali od doma in odhajajo v Narodno Osvobodilno Vojsko, ne vije več rok v nemi bolečini. Srečna je, da jih ni rodila za tujca, da je dočakala dan, ko njene žrtve niso zaman.

Prav tako močno je bilo volilno zborovanje v Vipovski dolini, za katerega so prihajali ljudje z zastvami, med katerimi so bile celo družinske zastave, ki so bile skrivno že od prve svetovne vojne in so sedaj dočaka-

kale dan vstajenja.

Iz Koroške

Bilo je na Obirskem I. bataljon Zpadno-Koroškega odreda je pravkar po

dival. Fantje so se sončili, okrog hiše, komendant je bil zatopljen britje, ko
misar je brskal po svoji turbici, gospodinja pa je kuhala kosilo. Tedaj počli
... in še in še; zaropota mitraljez in brustrelka.

Partizani pograbiijo opremo in orožje ter poležejo v zaklone. Tisti, ki
so bili v hiši, se prerivajo skozi vrata naplano. Švabi streljajo s sosednje-
ga griča, tudi od spodaj na vzgor prodirajo. Hitro je treba delati, sicer pre-
ti nevarnost, da jih obkoliijo.

Tudi domačini so zbežali iz hiše, stiskajo se k steni in plašno gleda-
jo, kaj bo. Kmetje po bližnjih poljih so polegli v razore.

"Juriš" zakriči komisar odreda tov. Mirko.

"Juriš", "Juriš" odgovarja nekaj desetih mladih grl.

Nemci so presenečeni. Skušajo zadržati naše, a jim ne uspe. Spustijo se
v beg kar preko njiv, naši pa za njimi.

Kmetje po poljih, ki so prej polegli po razorih, vstajajo in ploskajo.
Zdaj beže tisti švabi, ki so jih dolga leta zatirali in mučili; tisti švabi
ki se že dolga leta črnega zasuženjstva tako ošabno nosijo po naši zemlji.
Beže in odmetavajo orožje in municijo.

Bataljon se vrača. Fantje so utrujeni. Nekateri nosijo po dve puški.

"No, fantje, kar za mizo, kosilo je že pripravljeno", pravi gospodinja.

Naši se spogledajo: med tem ko so se oni tokli in podili švabe, je gos-
podinja kar naprej kuhala, prepričana, da bodo partizani temeljito nagnali
švabske pritepenice. Zadnji se vrača komisar Mirko.

"Kdor pravi, da je nemogoče delati tri metre dolge korake, naj gre tja
dol na njivo ogledovat švabske sledi", se smeji.

Pomen

CIRIL - METODOVSKE BESIDE

Beseda je bila vselej tisto mogočno sredstvo, s katerim so ljudje, izme-
njavali svoje izkušnje, neogibno sredstvo družbenega sožitja in medsebojne-
ga občevanja. Že v temni davnini so ljudje pripisovali besedi čarodejno moč.
Sestavljali so besede v reke in zagovore ter zgostili v njih svoja spozna-
nja in verovanja. Reki in zagovori so šli iz kolena v koleno ter se kopiči-
li v zakladnicah ljudske, narodne tvornosti.

Pisana beseda je še bolj potegnila relativno samostojnost besede. Utr-
gala se je od ljudi, prostora in časa ter poznim potomcem posredovala dogna
nja in spoznanja umrlih rodov. Pisana beseda je nadomestila tisoče in deset
tisoče modrih starešin, katerih svet je bil prvotnim rodovom neogibno potre-
ben? V zaprašenih knjižnicah so se kopičile izkušnje pokolenj celin. Ljudstvo
brez pisane besede je bilo ob nastopu krščanske dobe v Evropi podobno člo-
veku, ki bi v stoletju letal in brzovlekov izgubljal leta svojega kratkega
življenja za pešačenje po svetu. Zastalo je in poginilo, da ni več sled
stal za njim. Utonilo je v puščavah svoje nevednosti, žrtev močnejših in
visje kulturo posvečenih ljudstev.

Ciril in Metod sta slovanskim ljudstvom ustvarila pisano besedo. in
jih s tem uvedla v krog kulturnih ljudstev tedanje Evrope. Družbena zgradba

ki je tedaj mogočno rastla iz ruševin antike in razbite patrijarhalnosti
germanskih in slovanskih plemen, je bila svojevrstna združitev svežih in
zdravih sil nastopajočih ljudstev, z nesartno kulturo antike, katere posredo-
valec je bilo krščanstvo. Pisane besede velikih grških filozofov in pesnikov
ter rimskih pravnikov je bila tista, ki je ostala ko je izginil rimski iz-
perij z imperatorji vred. In s to pisano besedo so graditelji nove družbene
zgradbe bogatili svoje znanje, brez nje in njenih posrednikov ne bi bilo Kar-
lov Velikih, Vladimirjev, Nemanj in Dušanov Silnih. Evropo pa bi poplavilo

tatarske trupe, ki so se stoletja razbijale ob branikih iz slovanskih prsi in slovanskih mečev. Ciril in Metod sta bila največja posrednika te vsemo- gočne besede med slovanskimi ljudstvi.

Slovanska ljudstva bi bila glaha za novo blagovest, ki sta jo Ciril in Metod oznanjala s pisano in s živo besedo, če ta beseda ne bi bila slo- vanska beseda, zajeta iz slovanskih narečij. V tem je tudi veliki demokrati- zem, Ciril-Metodovska beseda, zakaj takšno, kakršna je bila je našla pot k naj- širši množici, ne le na dvorec veljakov in plemenitašev. V tvornosti mno- žice se je ta beseda razvijala naprej, ostala nam je zapisana v letopisih in skazanjih iz davnine, iz katerih je ljudstvo tudi v najbolj črnih dneh tlačanstva in suženjstva črta la vero v sebe in svojo silo.

Enajst stoletij kulturne tvornosti slovanskih narodov, ohranjena na pergamentu in papirju, je za nami. Ob začetku tega velikega razdobja, je sta- lo slovanstvo na usodni prelomnici svoje zgodovine. Odločilo se je za Ci- ril-Metodovsko besedo in s tem za napredek in, za življenje. In prav ta be- seda mu je pomagala, da je vzdržalo vse tujenavale, se razvijalo in v 11. stoletju v vsej svoj mogočni rasti stopilo na čelu svobodoljubnega človeš- tva. V istih pismenkah, ki so jih učenci Cirila in Metoda preoblikovali iz glagolice v cirilico, so največji geniji sodobnega slovanstva pisali blago- vest človeštvu na največji prelomnici njegovega življenja, na prehodu iz carsstva v carstvo svobode. Ciril in Metod sta Slovanom posredovala obče- človeško kulturo in napredek, slovanstvo je v njih svojih velikih sinov v 11. stoletju razsvetljevalo človeštva pot v obče carstvo svobode. Slovanst- vo danes častno poravnava svoj zgodovinski dolg pred Cirilom in Metodom.

Boris Zihnerl

ZA POPRAVO KRIVIC

Švabobransko časopisje polni svoje kolone s trditvami, da je Osvobodil- na Fronta proclala Primorsko Italijanom. Volitve samo, ki se vrše na pobudo Osvobodilne Fronte na Primorskem in utrjuje oblast Titove Jugoslavije, do- kazujejo nasprotno.

Pa tudi predstavniki protifašističnih italijanskih sil s svojimi izja- vami dokazujejo, da se italijanski narod zaveda krivic, ki nam jih je priza- dejal fašizem in jih skuša popraviti.

Italijanski Narodno Osvobodilni Odbor je izdal proglas, v katerem med drugim:

"U g o t a v l j a, da je zločinska napadalna in raznarodovalna faši- stična politika, ki je privedla Italijo v propast, ker je pozabila in potva- rjala tradicijo in zgodovinsko poslanstvo sporazuma in sodelovanja vseh - svobodnih narodov, povzročila težka in žalostna nasprotja med italijanskim in jugoslovanskim narodom;

i z j a v l j a, da svobodna in prava volja italijanskega ljudstva, ka- terega resnični izraz je Narodno Osvobodilni Odbor, in ki se kaže v borbi proti naci-fašizmu, zahteva, da se korenito odstranejo posledice imperiali- stične politike fašizma.

p o š i l j a zato pozdrave in izraze svoje solidarnosti jugoslovan- skim rodoljubom, ki se bore za osvoboditev svoje domovine, da si tako pribo- re naravno enotnost;

z a h t e v a takojšnjo tesnejšo zvezo z osvobodilno vlado maršala Tita zaradi potrebe vzporeditve vojaških operacij za dosego skupnih cilij;

z a h t e v a tudi, da pride takoj do stvarnega in tesnega sporazuma med obema narodoma, ki se bosta medsebojno zvezala, okrepiti borbo proti sku- pinu sovražnikom in položila temelje trajnemu sporazumu, ko nastopi mir. Ta sporazum bo omogočal reševanje tekočih vprašanj v duhu pravice in med- sebojnega spoštovanja narodne enotnosti, upoštevajoč ljudsko voljo in živ- ljenjske potrebe obeh narodov, da bosta plodovito sodelovala pri široki

građnji svobodne in slo. Evrope, kar bo ob koncu te tragične vojne za vse narode njih neizbežna naloga.

Narodno Osvobodilni Odbor za gornjo Italijo, pa poziva tudi Italijane v slovenskem Primorju:

"Vaša naloga je, da se vključite v italijanske oddele, ki v vaših predelih bijejo pod poveljstvom maršala Tita skupni narodno osvobodilni boj, da z vsemi sredstvi pomagata partizanom, da v nestih organizirate protifašistične borbene formacije, da preidete k sabotaži in oboroženemu odporu proti okupatorju. Tako boste dali najsvetlejši vzgled pravega patriotizma. Armade maršala Tita so šel velikih zmagovitih vojska, vojska združenih narodov. Borili se boste ob njihovem boku, kot ob boku bratov osvoboditeljev, ustvarili boste tako potrebne pogoje za soglasno rešitev problemov med obema narodoma in začeli na ta način novo dobo kulturnega italijanskega življenja in znošnega narodnega sožitja."

Tajnik KP Italije Ercoli je v svojem proglasu na italijanski narod dejal:

Tudi italijansko ljudstvo je sodelovalo, sicer proti svoji volji, in proti svojim tradicijam, le kot orožje v rokah grabežljivega fašizma, pri roparskih podvigih fašističnih zločincev in je zato prisiljeno in dolžno zadostiti vsem škodam in izgubam, ki jih je prizadejal fašizem narodom, katerim so bila izvršena nasilstva barbarskega napada. Italijanski narod se more za vedno odpovedati vsaki politiki napadalnosti in zavojevanja. Vstopnica v družbo svobodoljubnih narodov pa mi mora biti le dovoljni pri spevek v oboroženi borbi vseh narodov za uničenje nemškega fašizma in nezprosno iztrebljanje in iztrebljenje slehernega sledu fašizma v lastni deželi.

Švabobranci hujšajo slovenske močnike proti italijanskemu narodu, ker skušajo preprečiti skupno borbo proti nemškemu fašizmu, čigar hlapci so. Italijanski in jugoslovanski narodi pa bodo v borbo proti skupnemu sovražniku in proti vsem ostankom italijanskega fašizma rešili tudi medsebojne spore, ki so jih ti fašizmi zasejali, med nje.

NAPAD NA TITOV GLAVNI STAN.

Gabrijel Gašperčič, član Centralnega Odbora USAOJ-a ki se je udeležil II. kongresa jugoslovanske protifašistične mladine v Drvarju, je sam doživel splodeteli nemški napad na Titov Glavni stan.

Drvar, to požgano in porušeno, a vendar ponosno in neklonljivo, mesto Bos. Krajine; leži med visokimi hribi, okrog njega pa se širijo majhne ravnine, na katerih lahko zasilno pristane letalo.

Dne 25. maja v zgodnjih jutranjih urah so zabrnili nad Drvarjem letalski motorji. Letala prihajajo. Nemška so. Dva prihajata od Livna, nato pa vedno več od Bihača. Nekateri vlečejo za seboj jadralna letala. Naše protiletalske strojnice započnejo po vrhovih okrog Drvarja. Izstrelki eksplodirajo kot majhni oblaki okrog letala. Letala se razvijajo v bojne formacije. Mnogo jih je: štuke, dornjerji, brogeji, visoko nad njimi pa okretni lovci. Zrak buči od brnenja in kovinskega glasu. Štuke se spuščajo in velike višine v strmem letu po 10 druga za drugo in odmetavajo bombe. Na hribe, na cerkev, na cesto, po kateri beže ljudje v zaklonišča. Dornjerji mečejo po 4 bombe hkrati. Bombardiranja traja pol ure. Brogeji se spuščajo čisto k tlu in strižejo z mitraljezi. Bombe padajo in z gromkim pokom eksplodirajo. Naše protiletalske strojnice dobro delajo. Nemški zrakoplovi napravi

čuden obrat in se grubi z glasnim treskom na zemljo.

Prilaja eskadrila večjih letal. V strnjeni formaciji, lete nad drvarsko dolino. Ne mečejo bomb. Nenadoma! Kaj? Zasedenja! Iz njih se začno trgati padalci, vedno več, po vsej dolini. Skoni dim, ki so ga dvignile bombe, vidimo jačralna letala, ki spuščajo vedno bliže k tlu. Mali lovci besno mitraljirajo čisto, ravnine in pobočja hribov in jih ščitijo. Letala s padali na raje se spuščajo v strm letu. Posadke mečejo bombe. Ko pristanejo, se padalci natočijo iz padal, mečejo bombe okrog sebe, streljajo z brzostrelkami in iščejo zaklonov. Hočejo se formirati v skupine.

Naši se znajdejo. Oficirji iz oficirske šole so takoj na položaju. Z brzostrelkami, naženejo padalce, jim zagojda jačralnice in zaplenijo "šarce" in brzostrelke. Slabo gre svabom. Ne znajdejo se, čeprav jih je okrog 700. Brez konarje jim ne gre. Naši jih tolčejo po vsej dolini. Padalci se pobirajo iz ravnin in se umikajo v mesto, kjer iščejo zaklonov. Pronekateri se zvrne za vodno. Vse jih tolče? Jačralnica sede blizu nekakega vaškega odbora. Aktivisti se z puškami požene na švabe in jih potolčejo. Nekakega padalca obkolijo junsko krajske žene in ga pobije s nožem.

V daljavi se čuje bombeje na vseh krajih. Švabi napadajo s 4 divizija mi od vseh strani, da bi zaposlili našo vojsko. Pri Srbu jih odbijajo Lica- ni iz VI. Liske proletarske brigade. Od Bihaca hočejo za vsako ceno podreti motorizirane sile pa jih naši počasi razbijajo. Pri Ključu je tepe- na divizija "Erinc Evgen". Na Livnjskem polju jih razbijajo krajske bri- gade. Erabri Krajsniki in proletari so ne čajo, Nemci so tepeli.

V Drvarju se razvija borba. Letala prihajajo in odbijajo ves dan in bombardirajo naše položaje. Naši prihajajo pomoč - Lica ni iz VI. Liske in krajsniki od Livna. Jurisajo kot lavi. Po večera so padalci do dobra razbi- ti in ved kot polovico jih obleži na valno. Naši so zopet v Drvarju samo ostanek padalcev, se se vedno obupno brani na pokopališču, kamor so se za- topli v veliki hili. Naši pobirajo orožje, brzostrelke, "šarce", sprema, zaži- gajo jačralnice. Ljudje prihajajo iz skrivališč, kamor so se zatekli pred nem- škimi padalci. Objemajo svojo junsko vojsko, ki jih ne zapusti nikoli.

Drugi dan se pesem spremeni. Nebo zagradi v gmenju in ropotu zavezni- ških letal. Angloži in Amerikanci! Nemško letalstvo beži iz zraka. Neokrotne stuke obdelujejo angleški bombniki, ki so prišli našim na pomoč. Po šestih razbijajo nemške kolone. Neumiljeno tolčejo fašistična gnezda. V vedno no- vih valovih prihajajo zavezniški bombniki in bombardirajo Bihac, Bos, Novi, Zijuć, Grahevo, Ribnik.

O nemških letalih ni ne duha ne sluha. Le še zgodaj zjutraj in pozno zvečer se priklati počasna "štorila" in prav tako hitro izgine. Izgine da je ne zadene ista usoda, kot je zadela napihnjeno nemško silo.

Gabrijel Gašperčić.

LETOS BOMO ŽELI SAMO KASE

Zetov se pričnija. S tem se pričnija tudi trla bitka za žito. Hitler je že izgubil svojo žitnico Ukrajino, kjer je dve leti črpal hrano na svoje - divizije. Poletna ofenziva Rdeče Armade mu preči, da se bo tudi v Romuniji, na Poljskem in Mažarskem slabo odrezal. V sled tega se bo divje začel nad- loželo, ki jih že drži v svojih krempljih.

Jugoslovanski narodi so s svojo borbo preneli okupatorjem vsak zalo- gaj krupa iz žitke. Čudoviti primeri junštva in požrtvovalnosti naših bor- cov in našega nasledja v vsakoletnih bitkah z Zetov so neopisne. Izpred - bunkarjev so bosanske delovne brigade akcijo in čana ponoči odnesle poše- to žito na osvobodeno ozemlje. Noč za nočjo po gorah skladišča žita v Sla- voniji in Vojvodini. Naše žito ni za švabe. Vlaki naloženi z noko in namenje- ni v Raji, so iztirjali. Hitlerjevci in njihovi pomagači so se obupno rušili, da ob žetvi prodrjejo na osvobodeno ozemlje. Naši borci so vztrajali na po-

ložajih, ker so vedeli, da v zalelju žanjejo, mlatijo in pospravljajo v skri-
vališča. Vsako zrno je dragoceno.

Vse te čudeže, ki so jih jugoslovanski narodi vršili v borbi za žito
leto za letom, bodo letos spremenili popoln poraz okupatorja. Letos, ko Hi-
tlerjave divizije beže na vseh bojiščih in se vlečejo v svoj breg, jim ne
bomo samo grenili našega kruha, ampak jim ga sploh ne bomo dali. Časi, ko se
je nemški soldat norčeval iz belega kruha, so minili. Letošnja žetev mora
biti samo naša, naše žito samo za našo Narodno Osvobodilno Vojsko.

Z žetvijo je treba povsod pohiteti, kakor doslej, se mora tudi pri
žetvi pokazati vzajemna pomoč vaščanov, omlačeno in suho žito je treba ta-
koj spraviti v skrivališča na več krajih. Se vedno lahko priderejo roparji
iz postojank, preko naše zemlje se bodo mogoče valile bežeče nemške tolpe
iz Italije, ki bodo pokrode, kar jim bo prišlo pod prste. Tam, kjer deželo-
še kontrolirajo okupatorji, zlasti na Gorenjskem in Štajerskem, in bodo zo-
pet nastopali z žetvenimi kontrolorji, je treba skrivati že snopja, ga očna
šati na nekontrolirano ozemlje in ga tam omlatiti.

Pesem mlatilnic in cepcev naj s pesmijo naših mitraljezov in topov
izzveni v mogočen spov zmage.

DROBNE VESTI

Cerkvene razmere na osvobojenem ozemlju se urejajo. Ljubljanski škof
dr. G. Rozman je dne 7. julija pooblastil g. Andreja Lica, župnika v Požnenju
z pravicami generalnega vikarja za Belo Krajino. Prepričani smo, da je to
nov korak v nadaljnjem ugodnem razvoju razmerja med cerkvijo in našo narod-
no oblastjo.

Domobranci dezertirajo. V Kriški vasi pri Višnji gori, ki jo je likvi-
dirala naša vojska, je bil med drugim arhivom najden naslednji dokument: "V
zadnjem času se je razpasla guda navala, da vojaki beže iz čete. Tako je od-
šlo že 8 domobrancev in 2 podoficirja. To dejstvo upliva zelo pogubno na
moralo ostalih vojakov. Da, ob sedanjem položaju na frontah je težko, da se
tudi slepecu ne bi odprle oči. Zato domobranci dezertirajo iz Hitlerjeve
vojske zato se skrivajo javljajo ter vstopajo v NOV, ker vedo, da bo samo
Titova vojska izvojevala zmago in z velikimi navezniki pridobila svobodo
vsem Slovcem."

Iz Štajerske. Na Štajerskem se vojaška sila okupatorja manjša tako
po vojaški vrednosti, kot po številni moči. Samo še premerjam našo borbo z
okupatorjem 1. 1942 in 1944, vidim, da je sovražnikova odporna moč vedno ma-
njša. Preje smo jih imeli več tisoč na grbi za vsako našo večjo akcijo in
prebijati smo se morali skozi več obročev. Danes pa okupator nima več na
razpolago sil, da bi jih držal na našem ozemlju. Le od časa do časa zbere
večje sile in naredi na nas ofenzivo. Prav zato pa se je začel posluževati
nove taktike. Organiziral je manjše udarne skupine po 20 - 100 mož, s kate-
rimi nas nenaadoma napade in zasleduje. Te skupine so dobro oborožene z av-
tomatskim orožjem, tako da prvi trenutek napravijo vtis, kot da napada ve-
dja sila. Ko smo nekajkrat temeljito potolkli nekaj takih skupin, je okupa-
tor izgubil zadnji up, da ustavi polst našega partizanstva.

Iz Celja nam poročajo, da sprašujejo civile Avstrijci, Poljaki, Štajer-
ci in drugi, ki so prisilno mobilizirani v prusko vojsko, kje bi mogli dobi-
ti zvezo z partizani. Čelijo si k nam. To ni le posamezen primer, temveč že
splošen pojav. Načisti ne zapajo več vermahtu in vermanom niti žendarjem,
zato pošiljajo v edince in na orožniške postaje Pruse.

Splošno se pri tožujejo nemški vojaki nad slabo prehrano. Glavna preh-
rana sta zelje in korenje. Dobili so direktivo, da štedijo z muničijo.

Le počasi prihajajo na dan vsi zločini gestapovskih zverj na Štajer-
skem. Tako nam poročajo iz Celja, da je gestapo v hiši zraven grofije obošal

ljudi na strop tako, da so viseli z glavami navzdol. Na človeka so nato ma-
ščevali pse iz tabornjeh pa so ostrigli osumljenou laso nakar so ga prive-
zali pod vodovod tako, da mu je 23 ur kapala voda na isto mesto na glavi.
Potem so ga odvezali, da se je malo opomogel, nakar so ga privezali znova.

Stroboča vere na osvobođenem ozemlju. V svoji oči 27. junija je R.S.J.
prinesel razgovor z metliškim kaplanom G. Podestom Golijo, ki pa bo uredni-
štvo Slovenskega Poročevalca obenem z drugimi razgovori vred objavilo v
posebni brošuri.

Anglija in Mihajlovič. Moskva 22. junija. Agencija Reuter poroča, da je
bilo zastavljeno pomočniku zunanjega ministrstva v poslanski zbornici. Vpra-
šanje o odnosih Anglije do generala Mihajloviča. Ta je odgovoril, da se-
daj ni mogoč noben dvom o stališču do Mihajloviča in do delavnosti nekat-
rih njegovih pomočnikov. Zato je bil sprejet sklep, da ne more Anglija na
noben način kakorkoli aktivno podpirati njegove organizacije.

Domobranci se v zrcalu gledajo

"Za blagor očetu", glasilo novomeške domo-
branske posadke je prineslo v svoji letošnji
44. številki članek pod naslovom - "Rekvizitorji
uhanov". Priobčen je na prvem mestu in
zraven ilustracije domobrancev pri roparskem
posluh prvi se zaliva s žganjem, drugi trga de-
kletu uhanu iz ušes, tretji se je obložil
klobasami in si vzal dežico masti, četrti lovi
kokoš. V članku ni treba nobenih pripomb.

Vojaka je huda stvar, revolucija pa še hujša. Včasih so potrebno rek-
vizicije. Tudi domobranec mora rekvirirati. Pa kakšno so te rekvizicije? Zgo-
di se da vojaki rekvirirajo na lastno pest, postopajo z neoboroženimi civil-
listi kot s partizani, kradejo, ropajo, jih protopajo, mnogokrat tudi ljudi
celo tako, ki imajo sinove pri domobrancih. Jemljejo vse, kar jim pride pod
roko: civilno obleko, perilo, kaj radi imajo čevlje, škornje, pa tudi ura je
malokatera varna pred njimi. Isto postopajo. Pričakovati je, da bodo začeli še
uhane trgati deklicam iz ušes. Če pridejo do masti, si je nabasajo kar
žope, če pa izvehajo žganje je pa bolj vse je pijano. Zraven pa preklinjajo
"Torka Madona. Buh, boste videli, kaj smo domobranci! Vam bomo še pokazali, da
nismo partizani, ki samo kradejo, ropajo, pa morajo in koljejo kot judoši, pr-
mojauš hudičovi!" - Pa pride mamica: "Vseaj tole kokoš mi pustite, saj vidi-
te, da že nič nimam! Pa kaj boste s temi, hudičkami? Samo te ima naš Jožek in
on menda ni komunist, saj je šele 10 let star!" - Pa imej, k... stari! - Da
nazaj tistega hudiča babi, da bo tiho!"

Se ti zdi smešno, morda pretirano, toda spomni se rajši, kako je bilo
takrat, ko si tudi ti rekviriral, pa reči, če ni bilo res tako.

Doma po bunkerjih pridejo na vrsto kvanto. Vse se tam govori, samo kaj
poštenega ne. Da, da, pa rožni venec molijo po bunkerjih vsak večer toda ta-
koj nato se začnejo prekrasni pogovori o nežnem in nežnem spolu, da mora
poštenega človeka kap padeti, če to posluša. Usta, ki so prej rožni venec
lila, se par trenutkov nato napolnjena z gnojem kvant. Tako govorjenje odku-
va dušo vojaka. Če ga je polno srce, rado na jezik gre! pravi star, resničen
slovenski pregovor.

Čudno se to sliši, pa ni izmišljeno. V resnici se zgodi tako. Odkriti ta-
je to in žalostna tudi. Pa bi moral biti domobranec popolnoma drugačen.
Njegov cilj bi moral biti: odločnost, pošten boj proti komunizmu in zmagi
nad njim. To bo pa mogoče doseči le, če bo vsak domobranec doma in zunaj

vedno do podrobnosti natančno vršil svojo dolžnost, če bo discipliniran, če se bo znal vedno podrežati ukazom višjih, in gledal v njihovih ukazih bo-
žji ukaz, če bo vojak vedno trezen, če bo mož, ki zna tudi in naprej sebe
premagati, in se vedno junško postaviti na branik resnice in pravice.

PO SVOBODNI HRVATSKI

Na Kaniške hribe sije sonce. Sije na partizane, na kurirje, na številne
civilne in vojaške funkcionarje, na vaščane in otroke, ki se vzpenjajo v re-
bri, ali se spuščajo s hriba. Med partizane ne mešajo otroci, ki se jim mu-
di v šolo.

Ob poti so vinogradi. Povečina raste tu šmarnica, nepovezana ker so
odgnali kmete ustaški razbojniki. Grozdje obirajo nemški ujetniki - avstri-
jci in domobranci, ki so se vdali v Varaždinskih Toplicah. V vas odnašajo
polne sode grozdja. Iz njega bodo naredili marmelado. Od nekod se sliši br-
nenje traktorja, ki orje polja. Mnoga bi ostala pusta in gola če ne bi go-
spodarski odbori preskrbeli za njih skupno obdelovanje.

Kalnik je vasica nad Križevci. Po tej vasi so se imenovali prvi par-
tizani po tej okolici, ki so prvi spoznali edino pravo pot iz suženjstva,
pot oborožene ljudske vstaje. V začetku pač niso smeli v vas, spali so po
gozdovih, tudi v najhujši zimi, in z nekaj puškami odbijali številne bande
ustašev. Kalniški partizani so vtrajali in njih število je rastlo. Paveli-
čevim krdelom ni uspelo, da zatro narodno osvobodilno gibanje, ki je zajelo
vse vasi po hribih med Ljubregom in Križevci. Kalniški partizani so
razširili po vseh teh vaseh in danes označuje ime Kalnik celo področje med
Varaždinom, Koprivnico, Križevci, in Novim Marofom. Pred pol leta si peš pre-
hodil te hribovske vasi v treh, štirih urah. Danes niti avtomobil ne prevo-
zi osvobojenega področja v istem času. Osvobojene vasi, trgi, mesta. Na vse
strani vodijo svobodne ceste: skozi Zagorje prav do Zagreba, tja do Drave,
do Moslavine, v Podravje, v Posavje, v Slavonijo... In po cestah je življenje
je promet, kakršnega Paveličevega "neodvisna država" ne pozna, saj sega, kot
pravijo, le od Šestin do Črnomerca, to je od enega konca Zagreba do drugega.

Poganeč je središče življenja na Kalniku, pretežno pravoslavna vas, -
vendar čisto hrvatska, široko razmetana, zelo siromašna, posebno zaradi usta-
ških vpadov. Fašisti so se najbolj zaganjali in to ropali in morili. Nešte-
tokrat je bila vsa vas bombardirana. A kot po čudežu še stoji ponosna stav-
ba ljudske šole. Tu se vrše v ovenčanem razredu mitingi in zborovanja, tu
razlaga učitelj - Slovenec, ki so ga nagnali Nemci iz Slovenskih Goric - o
trokom, kaj se godi doma in po svetu. Na občini neprestano poje pesem pisal
nih strojev. Tu je vedno polno ljudi. Toliko stvari je treba urediti: razde-
ljevati potrebni zemljo, ki je ostala brez lastnika, skupno obdelovati po-
lja, skrbeti za prehrano, za šolstvo, za mobilizacijo, za cerkvene zadeve.

Pred področno komando stoje vozovi in avtomobili. Neprestano se odpi-
rajo vrata. Kurirji, civilisti, vojaki. Tu se izdajajo propustnice, ki veljajo
več kot vsi nemški in Paveličevi potni listi. Z našo propustnico potuješ -
varno po vsem področju, po vsej hrvaški, po vsej Jugoslaviji celo po neos-
vobojenih predelih.

Področno sodišče je ograjeno. Kmetje prihajajo sem, da pravični sodni
ki odločijo kaj je prav in kaj ni prav. Tu se odrejajo dediščine, tu se po-
pravljajo meje, navažno poravnajo spori, kajti sodišče skuša, strankam raz-
ložiti sporno zadevo in jih pripraviti do sprave. Tu je pa tudi strogo ljud-
sko sodišče, ki sodi vojne zločince. Kmetje pravijo: "Nekdaj so vlačili u-
staši nas v Koprivnico in nas sodili, danes morajo oni iz Koprivnice v na-
še hribe na sodišče!" Tu je dobilo za svoje zločine že lepo število moril-
cev in roparjev - najvišjih ustaških glavarjev, uradnikov, gestapovcev, vo-
kunov in izdajalcev. Noben zločinec ne uide kazni, kajti danes sodeluje ves

narod v vojni proti fašizmu, danes je ves narod deležen pri oblasti. Na
proje so zbežali ustniki iz vasi v Ljubreg. Ob zavzetju tega mesta jih
je bilo mnogo zajetih. Kotur pa se je le posrečilo odnesti pete, ga je do-
vitela naša vojska v Koprivnici. A tudi tiste, ki so se satekli v "nožav-
netno" trnjava Križevce, je dosegla roka pravice. In že se tresejo hlače
razbojnikov v Zagrebu, ko slišijo reglanje strojne in bobnenje topov pred
Maksimovim in na Savskem mostu, nad seboj pa brenenje zavezniških zračnih
trajer!

Odhajal sem s Kalnika. Daleč po dolini se me še spremljali brzogaval-
ci rogovi komande kalniškega področja. Žico napete med njimi so brneli. Pri-
povedovali so slavno, komaj verjetno, pravljico podobno zgodbi o kalniških
partizanih, ki so osvobodili nasilja najzvernejši del hrvaške za katero
ga je imel Pavelič, da ne bo nikoli partizanski.

Ovetko Zagorski.

